

Stockholm 2025-09-23

LI2025/00934

Remissvar rörande SOU 2025:50 "En ny myndighet för jakt och viltförvaltning"

Svenska Mångkampsförbundet ("Förbundet") lämnar härmed sitt remissvar angående SOU 2025:50 "En ny myndighet för jakt och viltförvaltning". ("Viltmyndigheten")

Förbundet bedriver inte jaktverksamhet, men organiserar flera grenar av sportskytte. Mot bakgrund av hur den svenska vapenlagstiftningen är utformad påverkas samtliga legala vapen användare av dess tillämpning, oavsett ändamål. Förbundet finner det därför nödvändigt att kommentera även delar av betänkandet som inte direkt rör skytteidrotten, då de frågor som behandlas är av central betydelse för alla som utövar skytteidrott.

Förbundet ser både effektivitetsskäl och rättssäkerhetsvinster i att alla frågor som rör jakt, skytte och viltvård samlas under en och samma myndighet och **tillstyrker** därför förslaget att bilda en ny myndighet för jakt och viltförvaltning.

Samtidigt ser Förbundet stora risker med att ansvaret för vapenfrågor ligger kvar hos Polismyndigheten. Mot denna bakgrund **avstyrker Förbundet utredningens huvudförslag** och **tillstyrker i stället alternativförslag 5.11.2**, i enlighet med det särskilda yttrande som avgivits av expertledamöterna.

Förbundet **tillstyrker** vidare förslaget att föreskriftsrätten för civila skjutbanor överförs till den nya myndigheten. När det gäller tillsynen föredrar Förbundet att denna, om den inte återförs till Statens Skytteombud, i vart fall anförtros länsstyrelserna framför Polismyndigheten. Den mest ändamålsenliga lösningen vore dock att återgå till den ordning som gällde fram till 2013, då Statens Skytteombud ansvarade för tillsynen, medan den nya myndigheten för jakt och viltförvaltning får det övergripande finansieringsansvaret, i stället för som tidigare Försvarmakten.

Anders Emanuelsson, Ordförande, Svenska Mångkampsförbundet.

Om Svenska Mångkampsförbundet

Svenska Mångkampsförbundet organiserar idrottsföreningar inom modern femkamp, militär femkamp, TREC och orienteringsskytte. Förbundet är medlem i Riksidrottsförbundet och representerat i Sveriges Olympiska Kommitté.

1. Bakgrund

Dagens ordning, där Polismyndigheten ansvarar för både vapenlicenshantering och tillsyn av skjutbanor, är på flera sätt ohållbar. Det finns åtskilliga exempel på att myndigheten intagit en närmast antagonistisk hållning till civilt skytte och jakt. I kombination med en låg nivå av kunskap i frågor som rör jakt, skytte och vapen har detta under lång tid lett till omfattande problem, där långa handläggningstider och rättsosäkra beslut blivit regel snarare än undantag.

Förbundet konstaterar att det är betydligt lättare att säkerställa erforderlig kompetens om ansvaret för dessa frågor samlas hos en och samma myndighet. Eftersom viltförvaltning, jakt och vapenfrågor i praktiken är nära sammanlänkade är det också av stor vikt att föreskrifter och tillämpning utformas med hänsyn till helheten.

Det finns flera exempel på att enskilda eller föreningar har drabbats negativt av att Naturvårdsverket och Polismyndigheten intagit motstridiga ståndpunkter i jakt- och vapenfrågor, både i föreskrifter och i praktisk tillämpning. I dessa fall har den enskilde ofta tvingats vända sig till domstol för att få klarhet i vad som gäller. En sådan ordning skapar rättsosäkerhet och onödiga kostnader. Om föreskrifträtten i stället samlas hos en ny myndighet för jakt och viltförvaltning skulle denna typ av konflikter och oklarheter kunna undvikas, samtidigt som rättssäkerheten stärks.

Nedan utvecklas Förbundets resonemang om de i utredningen centrala frågorna.

2. Tillsyn av skjutbanor

Utredaren föreslår att ansvaret för besiktning av skjutbanor ska flyttas till länsstyrelserna. Förbundet instämmer i att det vore en förbättring jämfört med dagens läge men menar att den bästa lösningen är att återgå till den ordning som gällde fram till 2013, då Statens Skytteombud svarade för denna uppgift. Den nya Viltmyndigheten bör i så fall ges föreskrifträtt och ansvar för finansieringen av tillsynen.

Det bör understrykas att besiktningar av idrottsanläggningar i allmänhet inte behöver vara en myndighetsuppgift. Inom de flesta andra områden, exempelvis ventilation, brandsäkerhet, hissar och fordon (såväl bilar som fartyg), utförs besiktningar av godkända besiktningsmän medan myndigheten fastställer föreskrifterna.

Förbundet vill särskilt framhålla att besiktning av skjutbanor kräver en kombination av kompetenser: kunskap om bygg- och anläggningsteknik, teknisk beräkningsförmåga samt djup förståelse för hur skytteverksamhet faktiskt bedrivs. Det är kompetenser som inte ligger inom Polismyndighetens verksamhetsområde och som inte heller kan uppnås enbart genom kortare internutbildningar. Framför allt rör det sig om erfarenhetsbaserad kunskap om det praktiska utövandet av skytte, något som endast kan förvärfvas genom mångårig verksamhet inom området. Denna kompetens finns däremot inom skytteförbunden, vilket talar starkt för

att återgå till den ordning som gällde fram till 2013, då skytteförbunden – genom utsedda besiktningsmän – ansvarade för godkännandet av skjutbanor.

Förbundet menar därför att det är rimligt att återgå till en ordning där personer med erforderlig kompetens ansvarar för besiktningsarna, det vill säga att uppgiften sköts av skytteförbunden genom Statens Skytteombud. Anledningen till att denna ordning upphörde var att Försvarsmakten inte längre ville finansiera verksamheten. Det är nu rimligt att den nya Viltmyndigheten får budgetmedel för att ta över detta finansieringsansvar.

3. Vapenförvaltningens organisatoriska hemvist

3.1 Polismyndigheten är olämplig som huvudman för vapenärenden

Det finns flera tungt vägande skäl till att Polismyndigheten inte bör ha fortsatt ansvar för handläggningen av vapentillstånd. Myndigheten har under lång tid uppvisat en påtaglig och bestående oförmåga att fullgöra uppgiften på ett rättssäkert och effektivt sätt. Redan 2012 och 2013 riktade Justitieombudsmannen kritik mot de orimligt långa handläggningstiderna (bland annat i dnr 6663-2012). Trots upprepade åtaganden om förbättringar har problemen inte åtgärdats, utan i vissa avseenden förvärrats under mer än ett decennium.

Rikspolisstyrelsens egen rapport från 2014 (2014:12) konstaterade dessutom att problemen inte hade sin grund i resursbrist, utan i organisatoriska brister. Kapacitet fanns redan då för att hantera fler ärenden än vad som inkom, men bristerna i organisationens arbetssätt medförde att kapaciteten inte utnyttjades. Detta är inte förenligt med grundläggande krav på rättssäkerhet i en tillståndsgivande verksamhet.

Att problemen kvarstår efter tretton år utan märkbara förbättringar talar för ett strukturellt misslyckande. Polismyndigheten har vid olika tillfällen hänvisat till omorganisationer, nya IT-system eller särskilda insatser som förklaringar, men faktum kvarstår: problemen är olösta trots återkommande resurstillskott. När en brist av detta slag består under mer än ett decennium finns det skäl att anta att den inte kan lösas inom ramen för den befintliga organisatoriska strukturen.

Därtill kommer att vapenlicenshantering inte är en polisiär uppgift. Justitieutskottet har tidigare framhållit att handläggningen av vapenlicenser inte bör ingå i polisens kärnverksamhet. En uppgift som inte är en del av kärnverksamheten kommer att förbli lågt prioriterad, vilket innebär att den inte utvecklas metodmässigt, inte bemannas med erforderlig kompetens och inte kan förväntas uppfylla kraven på förutsebarhet och likformighet i rättstillämpningen.

Polismyndighetens brottsbekämpande logik påverkar dessutom tillämpningen på ett sätt som strider mot grundläggande förvaltningsrättsliga principer om proportionalitet och ändamålsenlighet. Myndighetens primära uppdrag är att förebygga och beivra brott, och denna logik tenderar att spilla över på handläggningen av vapentillstånd. Resultatet blir att en beviljad licens inte tillmäts något positivt värde, medan varje nekad licens uppfattas som ett "avväjrt hot". Detta synsätt riskerar att urholka rättssäkerheten genom att

proportionalitetsbedömningar och sakliga avvägningar mellan enskildas behov och allmänna intressen åsidosätts.

Det är också väl belagt att Polismyndigheten vid upprepade tillfällen intagit ståndpunkter i vapenpolitiska frågor som framstår som extrema i förhållande till det övriga samhällets. Ett tydligt exempel är remissomgången av EU:s vapendirektiv 2015, då Polismyndigheten var en av endast två instanser som tillstyrkte förslaget, trots omfattande kritik från övriga myndigheter, forskarsamhället och berörda intresseorganisationer. Samma mönster har återkommit vid Naturvårdsverkets förslag om jaktmedel 2018 samt i remissvaren till både 2022 och 2024 års vapenutredningar. Detta visar på en bristande förmåga att inta balanserade ståndpunkter i frågor där lagstiftarens intentioner förutsätter avvägning mellan säkerhet, rättssäkerhet och legitima intressen hos laglydiga vapenanvändare.

Till detta kommer en återkommande brist på teknisk och juridisk sakkunskap. I domstolsinlagor har Polismyndigheten bland annat hävdad att kalibern .223 Remington, som är så klen att användning för jakt på större vilt än rådjur och bäver utgör jaktbrott, skulle vara "särskilt kraftig". Vid andra tillfällen har myndigheten påstått att kikarsikten, vilka används av en överväldigande majoritet av svenska jägare, är att betrakta som "taktiska hjälpmedel för polis och militär". Myndigheten har även hävdad att vapenmodeller som används av det svenska landslaget i dynamiskt hagelskytte är "olämpliga för målskytte". Dessa uttalanden vittnar om en påtaglig brist på teknisk förståelse, liksom om otillräcklig kunskap om den praktiska tillämpningen av regelverket. Detta undergräver rättssäkerheten ytterligare, eftersom det leder till en oförutsebar rättstillämpning och till beslut som framstår som godtyckliga.

Sammantaget visar dessa omständigheter att Polismyndigheten är olämplig som huvudman för vapenärenden. Myndigheten saknar både incitament, kompetens och organisatoriska förutsättningar för att bedriva verksamheten på ett rättssäkert, proportionerligt och ändamålsenligt sätt.

3.2 Den nya Viltmyndigheten är bättre lämpad

Det finns starka och välgrundade skäl för att flytta licensärenden till den nya Viltmyndigheten. För det första ligger ärendetypen inom myndighetens naturliga kompetensområde. Handläggning av licenser för jaktvapen och målskytte är direkt kopplad till den verksamhet som myndigheten redan ska bedriva. Kompetens om jaktvapen, tillåtna hjälpmedel, jaktetik och skyttefrågor kommer att behöva byggas upp inom myndigheten oavsett, och det framstår därför som både rationellt och ändamålsenligt att även licensärendena samlas där. Detta ökar förutsägbarheten och rättssäkerheten för de enskilda som berörs.

För det andra talar erfarenheterna från andra myndigheter för att en centraliserad handläggning medför både effektivitet och rättslikhet. Migrationsverket och Försäkringskassan är exempel på verksamheter där centralisering har bidragit till en mer enhetlig och förutsebar rättstillämpning, samtidigt som ärendegenomströmningen kunnat

förbättras. Utredningen föreslår också att Jordbruksverket ska ta över vissa uppgifter från länsstyrelserna med just dessa motiv. En samlad prövning hos en ny viltförvaltningsmyndighet skulle därför stärka såväl effektiviteten som likabehandlingen i vapenärenden.

För det tredje påverkas inte Polismyndighetens behov av registeråtkomst av att huvudmannskapet flyttas. Det finns inga rättsliga eller praktiska hinder för att Polismyndigheten även framgent ges direktåtkomst till vapenregistret, på samma sätt som man i dag har tillgång till folkbokföringsdata, körkortsregistret och andra centrala databaser. Detta säkerställer att polisens brottsbekämpande arbete kan bedrivas utan avbrott, samtidigt som licensärendena hanteras av en mer lämpad myndighet.

En fjärde fördel är att den nya myndigheten kan utformas med ett uppdrag som balanserar säkerhetsaspekter med ett främjande perspektiv. Till skillnad från Polismyndigheten, vars verksamhet i grunden är inriktad på brottsbekämpning, kan den nya myndigheten utgå från ett uppdrag som även syftar till att skapa goda förutsättningar för jakt, viltförvaltning och skytte. Detta möjliggör en mer proportionerlig och rättssäker tillståndsprövning, där lagstiftningens ändamål kan uppfyllas utan att laglydiga vapenanvändares intressen systematiskt åsidosätts.

Vidare har den nya myndigheten bättre förutsättningar för en långsiktig och ändamålsenlig kompetensförsörjning. Genom att profilera sig som expertmyndighet inom jakt, vilt och vapentillstånd skapas en tydligare professionell identitet. Detta förbättrar möjligheterna att attrahera och behålla kvalificerade jurister, tekniker och handläggare med den sakkunskap som krävs, något som Polismyndigheten under lång tid visat sig ha svårigheter med.

Slutligen medför en samlad organisation påtagliga stordriftsfördelar. Enligt utredningens bedömning skulle tillståndsverksamheten kräva omkring 85 årsarbetskrafter, medan viltförvaltningen skulle kräva cirka 60. Genom att samla dessa verksamheter i en och samma myndighet skapas möjligheter till en mer kostnadseffektiv förvaltning, med lägre overheadkostnader och bättre resursutnyttjande. Mot bakgrund av de dokumenterade bristerna i Polismyndighetens nuvarande hantering är det dessutom sannolikt att en mer specialiserad och effektiv organisation skulle kunna genomföra samma uppgifter med färre resurser, samtidigt som kvaliteten i beslutsfattandet höjs.

Sammantaget visar dessa argument att den nya Viltmyndigheten inte bara är bättre lämpad att ansvara för licensärenden, utan också att en överföring dit är en förutsättning för att stärka rättssäkerheten, effektiviteten och legitimiteten i systemet för hantering av legala vapen.

3.3 Kommentar till utredarens argumentation om ansvaret för vapenlicenshanteringen

Utredaren för fram ett antal argument för att Polismyndigheten bör behålla ansvaret för vapenärenden. En granskning visar dock att flera av dessa argument i huvudsak speglar

Polismyndighetens egen argumentation i tidigare sammanhang och att de i flera fall saknar relevans eller är direkt vilseledande.

Ett ofta återkommande argument är att Polismyndigheten behöver tillgång till vapenregistret. Det är i sak korrekt, men det innebär inte att Polismyndigheten måste vara registerförande myndighet. Det finns många exempel på motsatsen. Polismyndigheten har i dag full tillgång till Transportstyrelsens körkortsregister utan att själv ansvara för körkortshanteringen. På motsvarande sätt har Polismyndigheten tillgång till folkbokföringsdata, fordonsregister och fastighetsinformation, trots att andra myndigheter förvaltar dessa system. Tillgång till register kan regleras genom lagstiftning och direktåtkomst, vilket innebär att Polismyndighetens operativa behov kan tillgodoses utan att myndigheten är huvudman för licensgivningen.

Ett annat argument är att tillgång till belastnings- och misstankeregistren är nödvändig för prövningen. Även detta är korrekt, men irrelevant som motargument. Andra myndigheter, exempelvis Transportstyrelsen, har motsvarande behov i samband med körkortshantering och ges därmed lagreglerad tillgång, detsamma gäller exempelvis Tullen, EBM och Skatteverket. Det finns inga principiella hinder mot att ge den nya viltförvaltningsmyndigheten samma åtkomst.

Utredaren framhåller att särskilda säkerhetsrutiner krävs vid hantering av känsliga uppgifter. Detta är i sak korrekt, men det gäller samtliga myndigheter som hanterar personuppgifter och sekretessbelagd information. Den nya myndigheten skulle självfallet omfattas av samma regelverk för säkerhetsskydd, sekretess och datasäkerhet som övriga statliga myndigheter. Det bör samtidigt noteras att Polismyndigheten själv vid upprepade tillfällen har haft problem med hanteringen av känsliga uppgifter. Senast i Växjö tidigare i år uppdagades att uppgifter ur pågående vapenärenden läckts till utomstående, och även i brottsutredningar har liknande incidenter förekommit. Detta visar att Polismyndighetens nuvarande hantering inte kan betraktas som särskilt föredömlig, och argumentet om säkerhet faller därför på sin egen orimlighet.

Det bör vidare betonas att både Naturvårdsverket i dag och den föreslagna Viltmyndigheten redan hanterar eller kommer att hantera register med ytterst känsliga personuppgifter, såsom Jägarregistret, eller om uppgifter om skydds jakt på rovdjur. Frågan om IT-säkerhet, dataskydd och säkerhetsprövning av anställda kommer därför att gälla den nya myndigheten oavsett om den även ges ansvar för vapenärenden. Detta kan därför inte utgöra ett sakligt argument mot en överföring av dessa uppgifter.

Vidare anförs att Polismyndigheten behöver vara närvarande vid omhändertaganden av vapen. Detta är endast relevant vid tvångsåtgärder. Den praktiska licenshanteringen förutsätter inte polisiär närvaro, och vid behov kan handräckning begäras, precis som vid Kronofogdens utmätningar eller andra tvångsbeslut.

Polismyndigheten framhåller även att myndigheten i dag ansvarar för skrotning av vapen och mottagande av upphittade vapen. Detta är dock rent logistiska uppgifter som kan

organiseras på annat sätt. Vapenskrotning kan exempelvis fortsatt hanteras av Polismyndigheten eller upphandlas separat, men är inte kopplad till vare sig tillståndsprövning eller föreskriftsrätt. Att Polisen tar emot upphittade vapen är i praktiken en del av dess ansvar för hittegods och kommer sannolikt att förbli så, oavsett huvudmannaskap för licenshanteringen.

Utredningen lyfter även fram att en decentraliserad struktur skulle underlätta rekrytering. Det är dock inte givet att en decentraliserad handläggning är mer effektiv. Tvärtom visar erfarenheter från myndigheter som Migrationsverket och Försäkringskassan att centraliserad handläggning ofta ger större likformighet, rättssäkerhet och förutsägbarhet. Det är dessutom fullt möjligt för den nya myndigheten att organisera sin verksamhet med regionala kontor eller genom distansarbete. Som specialiserad myndighet med profil inom jakt, vilt och vapenfrågor skulle den dessutom ha bättre förutsättningar än Polismyndigheten att rekrytera och behålla personal med rätt kompetens.

Att en myndighet hanterar olika typer av uppgifter är inte ovanligt. Även inom viltförvaltning kommer verksamhetsområdena att kräva olika kompetenser, exempelvis inom CITES-frågor, stora rovdjur och klövvilt. Behovet av anpassade vapen och tillåtna hjälpmedel för att bedriva jakt utifrån förändrade förutsättningar har dessutom ökat, vilket gör det särskilt värdefullt att samla kompetens om både jaktens genomförande och vapentillstånd hos samma myndighet. Detta stärker rättssäkerheten och effektiviteten i systemet.

Slutligen instämmer utredaren i Polismyndighetens påstående att vapenlicenshantering delvis är en polisiär uppgift, eftersom överträdelser av tillståndsbestämmelserna kan utgöra brott. Detta resonemang är en logisk tankekurva. Överträdelser av tillståndsvillkor innebär alltid brott inom respektive område, men detta innebär inte att Polismyndigheten måste vara den myndighet som beviljar tillståndet. Att öppna en gruva utan erforderliga miljötillstånd är brottsligt, att framföra ett fordon utan körkort är brottsligt, att sälja läkemedel utan tillstånd är brottsligt och att lämna oriktiga uppgifter i bokföring, ansökningar om försörjningsstöd eller deklARATIONER är brottsligt. Ändå är det inte Polismyndigheten som handlägger miljötillstånd, körkort, apotekstillstånd, bolagsregistreringar, bidragsbeslut, eller granskar deklARATIONER. Polismyndighetens argumentation, som utredaren av någon anledning ansluter sig till, skulle om den tillämpades konsekvent innebära att Polisen borde hantera alla dessa tillståndprocesser. Inte ens Polismyndigheten själv hävdar något sådant.

En särskilt central fråga rör incitamentsstrukturen. För Polismyndigheten är vapenlicenshantering och tillsyn av skjutbanor en marginell del av verksamheten, som inte påverkar myndighetens övergripande mål. Även om licensgivningen och skjutbanetillsynen helt skulle haverera, skulle detta inte äventyra Polismyndighetens övriga verksamhet. För den nya Viltmyndigheten skulle motsvarande misskötsel däremot direkt undergräva myndighetens förmåga att uppfylla sitt huvuduppdrag, nämligen förvaltning av viltstammarna. Incitamenten för en korrekt, effektiv och rättssäker handläggning blir därmed starkare.

Sammantaget visar detta att Polismyndighetens argument för att behålla ansvaret inte håller vid närmare granskning. Myndigheten är en av de minst lämpade aktörerna att ansvara för vapenärenden. Att uppgiften inte utgör kärnverksamhet, att den präglas av målkonflikter och att resultaten varit undermåliga i över ett decennium är i sig tillräckliga skäl för att frånta Polismyndigheten ansvaret. En överföring till den nya Viltmyndigheten innebär i stället att Sverige får en specialiserad myndighet där handläggningen av legala vapen blir en prioriterad uppgift och där rättssäkerhet, effektivitet och ändamålsenlighet bättre kan garanteras.

Förbundet avstyrker utredarens därmed förslag att Polismyndigheten även fortsatt ska ansvara för vapenärenden, och instämmer i stället med de tre expertledamöterna Solveig Larsson, Johan Varenius och Åke Granström i att verksamheten bör flyttas till Viltmyndigheten.